

A PELLAGRA.*

Írta: PERCZELNÉ-KOZMA FLÓRA.

Egy esős és ködös délután unalmamban egy régebbi újságot vettem a kezembe s éppen a Szatmár- és Szilágy-megyében graszáló pellagra olvasásába voltam elmerülve, midőn egy hosszúkás, divatos levelet hoznak be. Hasonlóképpen hosszúkás, divatos és sablonszerűen egyenesen álló betűkkel borítva. – Jourra hívnak!

Elnevettem magamat» kukoricakenyér és – sandwich! Mily ellentét, de e g y közös tulajdonsággal mégis bírnak: bármelyiknek huzamosabb élvezésétől meg lehet bolondulni!

Összehajtva az újságot, a levélkével együtt az asztalra dobtam, én pedig kényelmesen ledőltem a dívánra, hogy kis erőt és bátorságot merítsek az 5 órára fenyegető teához!

Behunytam a szememet és elkezdtem gondolkodni. Most februárban jour! Mikor már örülten vágyódik az ember egy kis – kávé után? azután valami divatból kiment „kompót”, aszalt körte, vagy préselt füge, vagy akármi más régi divatú csemege után – csak ne tea, ne sandwich és ne „kugler” legyen az!

Soha sehol és semmiben változás» Mindenütt villanyvilágítás, mindenütt apró fauteuillók, kerevetek, csinált pálmák, napraforgós vánkosok és apró bronzfigurák.

Mindenütt minden egyforma, akár csak a sandwichek és akár csak a – vendégek.

Magasan felfésült haj, két oldalt kihúzva és kisütve.

Monasztterlitől egy és ugyanazon szabású harang-alj, nyak és kézfodor, fehér keztyű, bouton, négylevelű lóhere a karperecen, stb.

Az egyéniség?! Nos az a mai világban – nem divat.

Valamint öltözetünket, hajviseletünket, ékszereinket a divatlap határozza meg, ugyanúgy szabja ránk a modort, mozdulatokat, köszönésmódot, sőt befolyásolja gondolkodásmódunkat is.

Mire valók is volnának különben nő napjaink s

*Európai Kánaánban ezelőtt 11 évvel pellagra dúlt. Szatmár- és Szilágy-megyében a kizárólagos kukoricaliszt-tápláléktól az örültséggel, hülyeséggel tetézett éhtífusz, a pellagra pusztította a népet. Akkor egy melegszívű, erős akaratú, a szívnek és észnek minden jeles tehetségével megáldott asszony fel akarta rázni asszonytársait a társadalmi bajokkal szemben tanúsított közönyből. Megírta ezt a cikket, de nem akadt újság, amely leközlölte volna. Nem a cikk irodalmi fogyatékoságán múlt a leközlése; a tárgy, az asszonyokat társadalmi munkára szólító hang állta útját a leközlésének. Ma az akkor kezdő író cikkeit megbecsülik mindenhol. Nekünk örömminkre szolgál, hogy a mellőzött cikkecskének szomorú aktuálisánál fogva – az éhtífuszra való tekintettel – lapunkban szolgáltatathatunk igazságot.

illetmáival miért örködnék felettünk „egy nagyvilági hölgy”?!
 Ezekből azután megtanuljuk: hogy kinek nyújtunk a kezünket, és kinek elég csak egy fejbólintás; kit kísérünk ki az ajtóig – kit pedig csak a szoba közepéig.

A meghívókat hosszúkás vagy szegletes lapra írjuk-e; szalonunkba tehetünk e még krizantemumot vagy ezentúl csak tubarózsával díszíthetjük-e asztalainkat.

Fenntartsuk-e a glacékezyűt teaiváskor, vagy a jobb kezünkről lehúzzhatjuk e azt egy percre; a sandwichet két ujjunkkal, vagy apró villával vegyük e tányérunkra.

A halat lapos vagy görbe villával együk-e; a tortát késsel vagy kanállal vegyük-e a szájunkba?! – Szegény Inóiak!* Vajjon mivel ették azt a kukoricamálét, amellyel a tébolyt, a halált szívták magukba!

No de legalább kényelmesen költötték azt el!

Lám háziasszonyom most is egy sereg csecse-becse közé tette le a csészémet!

Valóságos művészet, de tortura is egyúttal, hogy nagyobb szerencsétlenség nélkül, szabályszerűen költsük el oszonnánkat és örölkünk, ha legfeljebb az elkerülhetetlen kézfodorral emelünk el egy pár nippet, melyek azután nagy loccsanással esnek bele teánkba!

Szomszédnőm, kinek remek fekete toiletteja volt (természetesen hogy fekete, hiszen ha az udvar gyászol, csak nem járhatunk – tarka ruhában!) előzőkenyen fordult hozzám és átnyújtva a sandwiches tálcát, mosolyogva újságolta, hogy Pertik – de nem a bacillusokban utazó – nemsokára megteszi tavaszi körútját, magával hozva a legújabb párisi modell-ruhákat»

Erre természetesen mind letettük csészéinket és élénk diskurzus fejlődött a divatról.

170 fiton alul nem állíthat ki egy szolid cég valamire való ruhát, mert a selyembélés maga ennyi és ennyibe kerül; már pedig inkább a szövet legyen olcsóbb, de a bélésből nem engedhetünk!

Kalapot csak Müllertől lehet felvenni. Az igaz, hogy nem olcsó, de aki egyszer az övét megpróbálta, nem tud mást a fején megtűrni! Bizony belé kerül egy-egy 30-40 forintba – de az ember mégis csak valami tisztességeset vesz inkább!

Összerázkódtam – – – különös – – – mintha két beesett szem meredt volna reánk – – – mint egy vízió – – – s megdörzsöltem a szememet.

Tovább beszélünk: tavaly csupa kis kockás blúzokat vettünk, de az Idén már csak nagykockásokat viselhetünk

A tavalyi rövid kabátokat mind eldobhatjuk, mert a legutóbbi jour – hosszú felöltőket hozott!

A gallér már nem divat, pedig nem régen láttuk el magunkat újakkal – mennyi pechje is van egy szegény asszonynak az életben!!

Furcsa – – – most meg a másik oldalról mered ránk az a két tébolyodottan égő szem. – – –

Megfordultam és én is hangosan kezdtem beszélni, hogy bátorságomat visszanyerjem!

De hiába, a két szem nem akart eltűnni – – –

sőt, lassanként mintha egy sovány, rongyokba burkolt

*INÓ községben graszált a pellagra legnagyobb mértékben.

női alak körvonalai is láthatóvá lettek volna, amint karjaiban valami satnya gyermektestfélét rongyaival takargat.

Beszéltünk egyre – és mindig hangosabban – – – de a látomány mindig közeledett – – – sőt – – – mintha felénk nyújtotta volna a kezét – – – szentséges – – – Isten – – – tele fekélyel – – – a pellagra!!

Iszonyodva fordítottam meg székemet, s így egészen szemben találtam magamat szomszédnőmmel, kinek fénylő boutonjai rettentő ellentétet képeztek az előbb látottakkal.

Önkénytelenül nyújtottam ki kezemet, hogy a bántó fényességet eltakarjam, de ő mozdulatomat félremagyarázva, nevetve kérde: „úgy-e szépek? És milyen olcsón jutottam hozzájuk! Tavaly 3000-en alul nem akarták adni, most azonban, hogy leszállt a gyémánt ára, végre 2000 firtért megkaptam őket» Hiszen ez potom pénz egy pár boutonért!

Ijedten tettem kezemet a szájára, de már későn volt!

Egy rekedt, iszonyatos hang sivitott felénk: „Hazudtok! 2000 firt mindnyájunkat megmenthetett volna!”

Ereimben megfagyott a vér és csak annyi időm maradt, hogy hátrahúzódjam, mert hiéna módjára ugrott a rongyos alak szépen kiöltözött szomszédnőmre, kitépve füleiből a boutonokat!

Iszonyú rémület támadt erre!

„Ki kell dobní!” „Szemtelen!” hangzott minden oldalról „Hogy mer ilyen kezekkel hozzánk nyúlni!!”

De már akkor nem egy, hanem számtalan rongyos alakkal voltunk körülvéve!

Cafatokban lógott róluk a ruha, több helyen látni engedve sárga bőrű, kiaszott testüket, melyek lilaszélű vörös fekélyekkel voltak borítva!

Duzzadt, cserepes ajkukkal, megdagadt orrcimpájukkal és zavarodottan forgó szemekkel remületes látványt nyújtottak!

„Tireátok szégyen ez a kéz!” kiáltozták rekedten, dagadt, bőrcafatos ökleikkel fenyegetve bennünket, „Tireátok, akik kenőcsökkel kenitek, fényesre csiszoljátok és pénzért preparátatjátok körmeiteket – míg az ország egy részében az éhségtől sebesednek ki embertársaitok kezei!!

Legnagyobb gondotok az, hogy vajjon kis- vagy nagy-mintás ruhában járjatok-e? Hogy francia vagy angol módra szabják-e ruhátokat – – – és mi testünket sem tudjuk e rongyokkal betakarni! Szégyeljétek magatokat!!”

„Tépjétek le a ruhát róluk” ordíták mind egyszerre.

Örült dulakodás kezdődött erre „Nézétek a selyembélést” rikácsolá az egyik örült, szerencsétlen szomszédnőmről tépve le a ruhát „Csak ennek az árából felruházódhattunk volna!”

„Fojtsátok meg ezekkel őket” kiabálta egy vén asszony – egy sereg puha selyemvánkost dobálva a többinek. – „Csak ülőhelyeiket egy tucat vánkossal veszik körül, és nem gondolják meg, hogy nekünk éjjelre sincs mire hajtani fejünket!”

Megdermedve álltam egy sarokban; segítségért akartam rohanni, de mintha lábaim gyökeret vertek volna kiáltani akartam, de hang nem jött a torkomból.

Az iszonyatos dulakodás és sikoltozás közepette fel-

dőltek a kis asztalok és a perzsa szőnyegen szerte-széjjel gurultak a sandwichek!

Fülsiketítő kacagás következett erre.

„Miféle pancs ez?” kérde egy vén asszony a földről felvéve egyet.

„Ilyenre dobáljátok ki a pénzt? Mikor megvan az egészséges ételek és ami fő, ami után mi hiába áhítózunk – a mindennapi bűz a-kenyeretek!”

Mozdulni, szólni nem tudtam, de éreztem, hogy szemeimből megeredtek és forrón hullottak a könnyek.

„Kukoricakenyeret nektek is!” visíták a többiek és piszkos zsebjeikből kemény darabokat rántva ki, fejekhez kezdték vagdosni – – –

„A frizurám!” kiáltják többen, bodros froufrouikhoz kapva, melyeket a kenyérdarabok teljesen lelapítottak.

„Igen a frizurátok” feleli egy vézna, rongyos, fiatal asszony, ölében egy sebekkel borított, kiaszott kis fiút tartva. „Csak a fésülésért fizettek mindennap 2 frtot – de nekünk nincs meg a betevő falatunk! Nincs egy kiló hús, egyetlen egy baromfi vagy juh – az egész községünkben.” „Tépjétek szét a divatos fűrtjeiket” kiáltották ismét ész nélkül

Az óriási lármára kinyílt a gyermekszoba ajtaja és az angol mintára nyírt loknis fejek ijedten nézegettek kifelé, egyik-másik gyermek félve szorítva magához óriási francia babáját

Felújult erre a kacagás ismét.

„Nézzétek ezeket a majmokat! 20 frtos baba van a kezükben és a mi szegény gyermekeink főtt étel hiányában – zöld paprikán pusztultak el!”

És mint a fűriák rontottak a gyermekszobának«

Végső erőmet megfeszítve, természetfeletti erőlködéssel – egy ugrással elejbéjük álltam

„Mit akartok?! Csak nem akarjátok ezeken az ártatlanokon boszútokat tölteni?!”

„Ártatlanok?” kiálták gúnyosan. „Hát a mi gyermekeink nem voltak ártatlanok? És még sem volt irgalom a számukra. El innét.” És nagyot löktek rajtam.

„Az Istenre, a Jézus Krisztus szent nevére kérlek hát benneteket, kegyelmezzétek gyermekeinknek!” könyörögtem magamon kívül – – –

„Isten? Jézus krisztus?!” felelt ünnepélyesen az az öreg anyóka, aki előbb a bűzakenyeret megható naívságában mindenek fölé helyezte»

„Hát van nektek Istenek? Van nektek Jézus Krisztusok? Vagy azt hiszitek talán, mert vasárnap kifogástalan öltözetben misét hallgattok, divatból reitaitere jártok és nyakatokban aranyamulettet hordtok, hogy keresztények vagytok? I

„Ne beszélj így hozzánk!” szólt sértődve társaságunknak egyik jótékonyágáról ismert alakja.

„Tudd meg, hogy én az országos árvaház, a Fröbel nőegylet, a protestáns árvaház – – –

„Tudjuk, tudjuk” vágta gúnyos hahotával a szavába: Sorsjegyet árultok, hangversenyeket, bálakat rendeztek, táncoltok, esztek-isztok, jól mulattok és másokat zsaroltok a jótékonyág örve alatt.”

Fülsiketítő kacaj követte ismét e szavakat és egy újabb roham a gyermekszoba felé levért a lábaimról!

kétségbeesve dulakodtam még egy ideig – – – míg erőm teljesen elhagyott.

Hideg veríték kezdett homlokomon gyöngyözni s rémülve hallottam, amint kis leányaim kiáltották; mama! mama! – – –

Egy nagy erőlködés, zihálás és végre valahára fel tudtam ülni – a hálószobám dívánján!

A szoba már besötétedett Az asztalon békésen feküdt az újság a színes levélkével együtt – négy kis leányom pedig aggodó és kíváncsi arccal állt körülöttem!

„De mama,” szólt az egyik, „mi baja van? keljen már fel, hiszen elkésik a jourról – – –”

„Hallgass!” rivaltam rá durván – hogy a másik percben sírva boruljak a nyakába!

„Hagyj pihennem, kis leányom, nem megyek ma jourra!”